

Handläggare
Susanne Platerud

Datum
2012-04-04
Rev.2012-04-17

Diarienummer
BUN-2012-0192

Barn- och ungdomsnämnden

Revidering av nämndens riktlinjer för insatser till barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Förslag till beslut

Barn- och ungdomsnämndens föreslås besluta

att anta föreliggande förslag till riktlinjer för insatser till barn och ungdomar med funktionsnedsättning enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och socialtjänstlagen (SoL).

Ärendet

Kontoret har reviderat nämndens riktlinjer beslutade under 2009. Arbetet har skett i dialog med myndighetsenheten och utifrån gällande rättspraxis.

Följande revideringar är genomförda:

Sidan 9, nytt avsnitt 2.5 Lex Sarah

Sidan 13, nytt avsnitt 2.11 Samverkan

Sidan 16, borttaget under punkt 4. Avgifter tas ut med 50 kr per dag och avlösningstillfälle.

Sidan 17, borttaget under punkt 7. Gemensam handläggning samt kostnadsfördelning vid placering på Eksåtra HVB och HVB Rosenhill.

Sidan 17, nytt avsnitt beskrivning av elevhemsboende och boende med inriktning på psykiatri.

Sidan 26, assistentersättning enligt LASS ändrats till ASS enligt ny lagstiftning.

Sidan 29, under avsnittet "Korttidsviselse utanför hemmet enligt 9§ p 6" är citat om regeringsrättens mål 6228-04, borttaget.

Syftet med förslaget är att skapa enhetlighet i synsätt och bedömningar och i förekommande fall ange en ambitionsnivå för insatser riktade till barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Förslaget beskriver de två huvudsakliga lagarna på området, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och socialtjänstlagen (SoL).

LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar goda levnadsvillkor. De som tillhör lagens personkrets har rätt att få den hjälp de behöver i det dagliga livet och ska kunna påverka vilket stöd och vilken service de får. En individuell bedömning måste alltid göras i varje enskilt fall. Kommunala riktlinjer kan endast ses som vägledning och kan inte begränsa lag och författning.

Kontoret för barn, ungdom och arbetsmarknad

Carola Helenius-Nilsson
Direktör

Barn- och ungdomsnämndens riktlinjer för:

för barn och ungdomar med funktionsnedsättning 0 till 20 år

- **bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL),**
- **insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)**

Antagen av nämnden

Innehållsförteckning

	sida
1. Inledning	5
1.1 Politisk styrning, roller och ansvar inom Uppsala kommun	5
1.2 Samverkan med föreningar, organisationer och andra samhällsorgan	5
1.3 Styrdokument i Uppsala kommun	6
2. Allmänna principer angående bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS	6
2.1 Skälig levnadsnivå enligt SoL	7
2.11 Goda levnadsvillkor enligt LSS	7
2.12 Jämförelse mellan ”goda levnadsvillkor” och ”skälig levnadsnivå”	7
2.13 Vid avslag	7
2.2 Föräldraansvaret när det gäller barn och ungdomar med funktionsnedsättning	8
2.21 Principen om barnets bästa och barnets rätt att få uttrycka sina åsikter	8
2.22 Barnperspektiv och barnkompetens	8
2.23 Barnkonsekvensanalys	8
2.3 Anmälan om missförhållanden	9
2.4 Anmälan om personskada i verksamhet enligt LSS	9
2.5 Missförhållande enligt Lex Sarah	9

2.6 God man	10
2.7 Avgifter	11
2.8 Nätverk för familjer med barn med funktionsnedsättning	12
2.9 Barn och ungdomar med funktionsnedsättning av annan härkomst	12
2.10 Resursbrist	12
2.11 Samverkan	13
2.12 Personer med psykiska funktionsnedsättningar	14
3. Bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL)	14
3.1 Nämndes riktlinjer för beslut enligt SoL	15
4. Allmänna principer enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)	18
4.1 Beslut att bevilja insatser enligt LSS	19
5. Personkretsbedömning enligt LSS	20
5.1 Personkrets 1	21
5.2 Personkrets 2	21
5.3 Personkrets 3	22
5.4 Stort funktionshinder	22
5.41 Betydande svårigheter	23

5.42 Varaktigt	23
5.43 omfattande behov av stöd eller service	23
5.44 Viktiga begrepp att hålla isär	24
5.45 Familjehemsplacerade barn och ungdomar med funktionsnedsättning	24
6. I lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)	
ingår 10 insatser	24
6.1 Nämndens riktlinjer för insatser enligt LSS	25
7. Anvisningar för beslut och uppföljning	34
7.1 Beslut om insats	34
7.2 Uppföljning	35

1. Inledning

I enlighet med lagstiftningen och socialstyrelsens anvisningar använder riktlinjerna begreppet ”funktionshinder” och ”funktionshindrad” som samlingsbegrepp. En person kan vara funktionshindrad och ha funktionshinder (funktionsnedsättning) oavsett om funktionshindret uppkommit på grund av fysiskt eller psykisk sjukdom eller skada. Begreppet funktionshinder ska så långt som det är möjligt ersättas med begreppet funktionsnedsättning.

Läsanvisningar

I denna handling benämns ”Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade”, LSS och ”Socialtjänstlagen”, SoL. Barn och ungdomar med funktionsnedsättning benämns, den enskilde.

Denna handling berör barn och ungdomar med dokumenterad funktionsnedsättning till och med 20 år.

Dessa riktlinjer och anvisningar avser insatser enligt LSS, bistånd enligt SoL samt bidrag enligt Lagen om bostadsanpassning. Denna handling ersätter tidigare dokument.

Syftet med riktlinjerna är att skapa enhetlighet i synsätt och bedömning. En individuell bedömning ska alltid göras med hänsyn tagen till den enskildes hela livssituation.

1.1 Politisk styrning, och roller och ansvar inom Uppsala kommun

---

Barn- och ungdomsnämnden (BUN) är den politiska uppdragsnämnden inom Uppsala kommun som har det politiska uppdraget för barn och ungdomar med funktionsnedsättning till och med 20 år. Nämnden är tillika myndighetsnämnd.

Myndighetsenheten ansvarar för myndighetsutövningen gentemot den enskilde i enlighet med nämndens gällande delegationsordning.

1.2 Samverkan med föreningar, organisationer och andra samhällsorgan

---

Myndighetsenheten ansvarar för uppsökande verksamhet och att informera om insatserna som kan ges genom LSS samt samverka med handikappföreningar, organisationer och andra samhällsorgan.

1.3 Styrdokument i Uppsala kommun

Kommunens handikappolicy anger att Uppsala ska vara ett samhälle som präglas av en hög tillgänglighet för alla. Ett handikapp ska betraktas som ett förhållande mellan individen och omgivningen och inte som en egenskap hos den enskilde. Policyn betonar även allas deltagande i samhällslivet på lika villkor samt att en utgångspunkt i nämndernas verksamhet ska vara att stärka människors resurser samt medverka till en förbättring av tillgängligheten i samhället.

I övrigt ska Myndighetsenheten följa gällande lagar och styrdokument som är antagna av kommunfullmäktige.

2. Allmänna principer angående bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS

Enligt socialtjänstlagen har den enskilde det primära ansvaret för att klara sin försörjning och sin livsföring. Syftet med rättighetsparagraferna i SoL är att garantera de enskilda det stöd som de är i behov av, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Skälig levnadsnivå anger den levnadsstandard som lagen garanterar. Begreppet skälig levnadsnivå definieras inte närmare i lagen utan kan huvudsakligen utläsas av aktuell rättpraxis. Rätten till bistånd är inte knuten till några särskilda i lagen angivna insatser och heller inte avhängig av någon speciell anledning till biståndsbehovet.

LSS är en rättighetslag. Den som uppfyller kraven för att tillhöra personkretsen, har rätt att få vissa i lagen angivna insatser, förutsatt att ett utrett behov av insatsen föreligger och behovet inte tillgodoses på annat sätt.

Av specialmotiveringen till 4 § LSS (1992/93:159 s 171) framgår:

”En framställan om stöd och service från en person som tillhör personkretsen bör i första hand prövas enligt denna lag om det gäller en insats som regleras i lagen, eftersom detta i allmänt får antas vara till fördel för den enskilde. I andra hand kan en framställan prövas enligt socialtjänstlagen. När en prövning av behovet av insatser enligt denna lag görs är det ofta nödvändigt att samtidigt pröva om det därutöver behövs insatser enligt socialtjänstlagen.”

Beslut om att bevilja insats enligt LSS fattas när:

- den enskilde eller dennes legale ställföreträdare ansöker om insatsen
- sökanden omfattas av lagens personkrets
- den enskildes behov inte kan tillgodoses på annat sätt
- behovet av en insats gäller någon av de insatser som anges i 9 § LSS.

2.1 Skälig levnadsnivå enligt SoL

Vid bedömning om den enskilde har rätt till bistånd enligt SoL används begreppet skälig levnadsnivå. Den enskilde har rätt till bistånd enligt SoL om:

- behov föreligger
- behovet inte kan tillgodoses av individen själv eller på annat sätt
- biståndet behövs för att den enskilde ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

2.11 Goda levnadsvillkor enligt LSS

Vid bedömning om den enskilde har rätt till insatser enligt LSS används begreppet goda levnadsvillkor. För att ha rätt till insatser enligt LSS ska den enskilde:

- tillhöra lagens personkrets
- ha ett utrett behov
- behovet ska faktiskt inte vara tillgodosett på annat sätt

2.12 Jämförelse mellan "goda levnadsvillkor" och "skälig levnadsnivå"

Goda levnadsvillkor innebär en högre kvalitet, i den utförda insatsen i form av kontinuitet för den enskilde, i jämförelse med skälig levnadsnivå.

Ett exempel på detta är att jämföra hemvård och personlig assistans. Personlig assistans ger stora möjligheter för den enskilde att välja assistent som ger kontinuitet i assistansens genomförande.

När det gäller hemvården är innehållet i stödet fastställt i biståndsbeslutet. Möjligheten att påverka hur, när och av vem hjälpen ges är mindre i SoL.

2.13 Vid avslag

En annan skillnad mellan LSS och SoL är att man vid bedömning av rätten till insats enligt LSS ska pröva om det bedömda behovet *faktiskt* tillgodoses på annat sätt. Vid bedömning enligt SoL räcker det att behovet *kan* tillgodoses på annat sätt för att inte bevilja en ansökan. Den enskilde ska vid beslut om avslag på ansökan enligt LSS informeras om möjligheten att ansöka om insats enligt SoL om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

2.2 Föräldraansvaret när det gäller barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Det stöd och den omvårdnad en förälder ger till ett barn utan funktionsnedsättning utgör norm för vad som är normalt. Det stödbehov och de insatser som går utöver vad som är normal utveckling för ett barn i ifrågavarande ålder, utgör grunden för bedömningen av stödinsatser.

Den enskildes insatser bedöms alltid utifrån dennes enskilda behov. Bedömningen ska göras utifrån en jämförelse med den livsföring som kan anses normal för personer i samma ålder utan funktionsnedsättning, denna bedömning gäller även för barnfamiljer.

Valet av insatser sker mot bakgrund av den enskildes totala situation. Som ett led i behovsbedömningen prövas om behovet kan tillgodoses eller minskas genom andra åtgärder som bostadsanpassning, tekniska hjälpmedel eller bostadsbyte. Alla insatser bygger på frivillighet med beaktande av den enskildes integritet.

Insatserna ska, så långt det är möjligt, utformas tillsammans med den enskilde eller dennes legale ställföreträdare och ska utformas så att de bidrar till att den enskilde kan leva och utvecklas till ett så normalt liv som möjligt.

2.21 Principen om barnets bästa och barnets rätt att få uttrycka sina åsikter

All verksamhet som rör barn ska vila på de grundläggande bestämmelserna i gällande lagstiftning och FN:s konvention om barnets rättigheter. Barnets bästa ska tillgodoses och den enskilde har rätt att komma till tals och få sina åsikter beaktade. LSS 2010:480 anger att när åtgärder rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas och det ska alltid redovisas i utredningen.

2.22 Barnperspektiv och barnkompetens

Barnperspektivet innebär att sätta barnet i fokus och i alla beslut som påverkar den unges livssituation och den lyfter fram barnet som subjekt med rättigheter. Ett barnperspektiv innefattar också den grundläggande tanken att barn är sårbara och behöver särskilt stöd och skydd. Barn ska alltid höras från det att man fyllt 15 år och alltid tillfrågas från 12 års ålder.

Med barnkompetens menas förutom formell kompetens att kunna samtala och sätta sig in i barnets och familjens situation.

2.23 Barnkonsekvensanalys

Barnkonventionen ställer krav på att man ska sätta barnets bästa i centrum därför ska barnkonsekvensanalyser alltid göras inför varje beslut som berör den enskilde. Detta innebär att man "tänker efter före" i en strukturerad form samt gör en bedömning av vad som är den enskildes bästa. Inför varje beslut bör biståndshandläggaren ställa sig frågan om beslutet kommer att få påtagliga konsekvenser för den enskilde och dennes familj.

Exempel på frågor som kan ställas i en barnkonsekvensanalys är:

- innebär beslutet att den enskildes bästa sätts i första rummet
- innebär beslutet att den enskildes sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter beaktas
- innebär beslutet att den enskildes rätt till en god hälsa och utveckling beaktas
- har den enskilde fått möjlighet att uttrycka sin mening.

2.3 Anmälan om missförhållanden (avser personer under 18 år)

I 14 kap 1 § SoL framgår att myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även anställda hos sådana myndigheter. Anmälningsskyldigheten gäller också de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och ungdom eller annan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

2.4 Anmälan av personskada i verksamhet enligt LSS (avser personer från 18 år)

Om en person omfattas av LSS och allvarligt skadas i samband med verksamhet enligt den angivna lagen och skadan inte inträffar i hälso- och sjukvårdande verksamhet, ska anmälan om det inträffade göras till Socialstyrelsen. Detsamma gäller om det inträffade inte är allvarligt men risk för allvarlig skada har förelegat.

Det åligger den nämnd som är ansvarig för verksamheten att anmäla händelsen. Om skada inträffar i enskild verksamhet enligt 23§ LSS eller om risken för skada uppkommer i sådan verksamhet, skall anmälan till Socialstyrelsen göras av ansvarig huvudman.

Anmälningsskyldigheten gäller oavsett om skada, eller risk för skada, uppkommer genom avsiktligt handlande eller genom olyckshändelse.

2.5 Missförhållande enligt Lex Sarah

All personal inom myndigheten ska känna till sin skyldighet att rapportera missförhållande och risker för missförhållanden enligt Lex Sarah. Rapporten ska delges nämnden och uppdragschef.

Anmälan till Socialstyrelsen

Med allvarliga missförhållanden, som ska anmälas till Socialstyrelsen enligt 14 kap.7§ SoL och 24 f § LSS, avses såväl utförda handlingar som handlingar som någon av försummelse eller av annat skäl har underlåtit att utföra och som innebär eller har inneburit ett allvarligt hot mot eller har medfört allvarliga konsekvenser för enskildas liv, säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa. Sådana förhållanden ska omgående rapporteras till nämnden samt uppdragschef.

Med en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande, som också ska anmälas, ska avses att det är fråga om en uppenbar och konkret risk för ett allvarligt missförhållande.

Anmälan till Socialstyrelsen görs av nämnden.

2.6 God man

Kommunen är *skyldig* enligt 15 § sjätte punkten LSS att göra anmälan till överförmyndaren om någon som tillhör personkretsen kan antas behöva förmyndare, förvaltare eller god man eller när sådana förordnanden bör kunna upphöra.

Förmyndarskap avser personer under 18 år som inte har vårdnadshavare. Det är tingsrätten som förordnar förmyndare.

God man kan förordnas enligt föräldrabalken kap 11 § 4 om någon på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning behöver hjälp med att *bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person*.

Om ett god mans uppdrag inte är preciserat till att gälla endast ett eller två av dessa områden, omfattar det alltid samtliga tre. Uppdraget kan vara begränsat, men det ska då framgå klart av tingsrättens förordnande.

Förvaltare kan förordnas enligt föräldrabalken kap 11 § 7 om någon befinner sig i en sådan situation att han är ur stånd att vårda sig eller sin egendom. Att tillsätta förvaltare innebär ett större ingrepp än att tillsätta en god man och får inte tillsättas om det räcker med god man. När en förvaltare tillsätts förlorar personen sin rättshandlingsförmåga inom det område där han är satt under förvaltning.

Ansökan om god man eller förvaltare kan göras av

- personen själv om han är över 16 år,
- föräldrar och syskon, make eller sambo,
- överförmyndaren,
- god man kan ansöka om förvaltare,
- tingsrätten som självmant kan ta upp frågan.

Kurator eller annan tjänsteman kan anmäla behov av detta till överförmyndaren.

2.7 Avgifter

Kommunens avgifter och tillämpningsregler inom äldre- och handikappomsorgen styrs av Socialtjänstlagen (SoL 2001:453), Hälso- och sjukvårdslagen (HSL 1982:763), Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS 1993:387) samt Förordning (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

All avgiftssättning sker i enlighet med de av kommunfullmäktige beslutade tillämpningsreglerna inom omsorger för äldre och funktionshindrade.

I detta regelsystem bör särskilt uppmärksammas följande när det gäller insatser för personer med funktionsnedsättning:

- I de fall den enskilde också har insatser med stöd av SOL och/eller HSL ska avgifter och förbehållsbelopp beräknas på samma sätt som för övriga personer.
- Insatser med stöd av LSS är i princip avgiftsfria och får inte avgiftsbeläggas. I 18-20 §§ LSS regleras de situationer när kommunen kan ta ut avgifter eller ersättning från den enskilde. Detta gäller bl.a. om den enskilde har hel ålderspension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning eller har annan inkomst av motsvarande storlek.
- Skäliga avgifter får tas ut för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter av den som har hel aktivitetsersättning eller annan inkomst av motsvarande storlek
- Måltidsavgift får tas ut av den enskilde i samband med insatser enligt LSS och SoL.
-
- Föräldrar är enligt 20 § LSS skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunen kostnader när barn är under 18 år och vårdas i ett annat hem än det egna.
- Personer som uppfyller kriterierna för personkretstillhörighet men själva har anskaffat bostad kan inte beviljas insatsen bostad med särskild service enligt LSS. Behovet av särskild service kan tillgodoses i form av boendestöd enligt SoL: Den som tillhör lagens personkrets ska inte debiteras avgift för insatsen boendestöd enligt SoL.

2.8 Nätverk för familjer med barn med funktionsnedsättning

Barn med funktionsnedsättningar har i många fall behov av insatser från flera verksamheter samtidigt som exempel från socialtjänsten, förskolan och skolan, hälso- och sjukvården samt råd och stöd enligt LSS. Också anhöriga till barn med funktionsnedsättningar kan ha behov stöd i olika former. Ett stöd som ska erbjudas anhöriga med barn med omfattande funktionsnedsättning är en samordnad planering där samtliga berörda verksamheter finns representerade tillsammans med den enskilde och dennes vårdnadshavare.

2.9 Barn och ungdomar med funktionsnedsättning av annan härkomst

---

Då personer med funktionsnedsättning är av annan härkomst ska särskild uppmärksamhet ägnas åt bemötandefrågor. Den enskilde ska ges reell möjlighet att vara delaktig i utformandet av aktuella insatser. Ofta krävs extra tid och resurser för att den enskildes delaktighet ska kunna förverkligas. Brister i samhällsorientering eller i svenska språket hos den enskilde ska särskilt beaktas i bemötandet. Förklaringar eller beskrivning av den enskildes förutsättningar bör inte göras mot bakgrund av dennes kultur.

2.10 Resursbrist

En lagändring har införts i Socialtjänstlagen som gäller från och med 2006-07-01 och samma ändring i LSS från 2008-07-01 som skärper kraven på kommunerna att verkställa fattade beslut om bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS. En kommun som inte inom skälig tid (normalt inom tre månader men när det gäller exempelvis bostad med särskild service måste kommunen ges utrymme för att planera insatsen) verkställer beslutade insatser kan erläggas en sanktionsavgift.

Myndighetsenheten ska i dialog med utförarna verka för att beslutade insatser verkställs snarast möjligt och senast tre månader från dagen för beslut i enlighet med nämndens avtal med producenterna.

Om den enskilde är orsak till att beslutet inte kan verkställas i tid ska detta särskilt dokumenteras och redovisas till Socialstyrelsen i samband med kvartalsredovisningen av inte verkställda beslut.

Myndighetsenheten svarar för att sammanställa och redovisa inte verkställda beslut till Socialstyrelsen i enlighet med gällande föreskrifter och rapporterar till uppdragskontoret.

2.11 Samverkan

Samverkan ska ske mellan Barn- och ungdomsnämnden (BUN) och Socialnämnden för barn och unga (SBN) avseende barn och ungdomar med funktionsnedsättning, myndighetsenheten ska bidra med konsultativt stöd då detta efterfrågas.

För barn med funktionsnedsättning kan det föreligga behov av samverkan med socialtjänstens individ- och familjeomsorg utifrån ett helhetsperspektiv. Samarbete kräver vårdnadshavarnas samtycke. Barn med funktionshinder har i många fall behov av insatser från flera verksamheter, t ex socialtjänsten, förskola och skola, hälso- och sjukvård samt råd och stöd enligt LSS.

Vid handläggning av barn och ungdomar med funktionsnedsättning som är behov av behandling och placering utom hemmet krävs en helhetssyn, utifrån barnets behov, mellan socialnämndens för barn och unga (SBN) socialsekreterare och barn- och ungdomsnämndens (BUN) biståndshandläggare.

Inför placering utom hemmet ska samarbete ske mellan biståndshandläggare och berörd skolstrateg. Innan placering sker ska skolstrategen godkänna skolplaceringen, ”Rutin för skolplacering” ska alltid följas.

Avtal och gemensamma riktlinjer för samverkan om stöd till barn och ungdomar 0 -20 år mellan barn- och ungdomsnämnden, socialnämnden för barn och unga, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden och hälso- och sjukvårdsstyrelsen i Uppsala län ska alltid följas.

Samarbete ska ske mellan tjänstemän inom kommunen och landstinget avseende barn och ungdomar med såväl psykiatrisk problematik som somatisk problematik. När flera myndigheter är involverade ska ”Samordnad individuell plan” (SIP), enligt SOSFS:2008:20 upprättas. Samordnad individuell plan ska beskriva vilka insatser och åtgärder som den enskilde har behov av. Den enskilde eller legal företrädare ska informeras om och vid behov erbjudas en samordnad individuell plan. Samtycke ska alltid inhämtas från den enskilde eller legal företrädare, planen kan dock upprättas utan dennes/deras närvaro.

Båda huvudmännen (kommunen och landstinget) har likalydande ansvar för att vid behov eller när den enskilde så begär, upprätta en samordnad individuell plan för att samordna insatserna kring den enskilde. Om endera parten begär en SIP är den andra huvudmannen skyldig att delta.

Utgångspunkten är att den enskilde ska ha ett stort inflytande över planen och hur planeringen ska genomföras. Den enskilde ska även ha ett stort inflytande över vem/vilka som ska delta i planeringen. Den enskildes egna målsättning och självupplevda behov är grunden för planeringen.

När samverkan av insatser för att barn planeras ska barnets inställning så långt som möjligt klarläggas. I takt med barnets stigande ålder

och mognad ska hänsyn tas till barnets synpunkter och om det är lämpligt ska barnet delta vid planeringen.

2.12 Personer med psykiska funktionsnedsättningar

I vissa situationer finner landstinget att en person som inte är utskrivningsklar är i behov av fortsatt psykiatrisk behandling i form av vistelse på behandlingshem. I dessa situationer kan en framställan göras om att kommunen ska betala del av dygnskostnaden vid behandlingshem. Detta regleras i avtal och gemensamma riktlinjer för samverkan om stöd till barn och ungdomar 0 -20 år mellan barn- och ungdomsnämnden, socialnämnden för barn och unga, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden och hälso- och sjukvårdsstyrelsen i Uppsala län ska alltid följas. Dessa gemensamma riktlinjer reglerar ansvar och kostnadsfördelning mellan huvudmännens ansvar enligt gällande lagstiftning.

3. Bistånd enligt socialtjänstlagen (SOL)

---

1. Rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL i form av hemtjänst
2. Rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL i form av stöd i assistansliknande form
3. Rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL i form av boendestöd
4. Rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL i form av avlösning i hemmet
5. Rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL i form av ledsagning
6. Rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL i form av kontaktperson
7. Rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL i form av boende
8. Rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL i form av korttidsvistelse utanför hemmet

3.1 Nämndens riktlinjer för beslut enligt SoL

Lagrum	Beskrivning	Nämndens riktlinjer
1. Rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL i form av hemtjänst	<p>Hemtjänsten kan delas upp i insatser av vård- och omsorgskaraktär och servicekaraktär.</p> <p>Med personlig omvårdnad avses de insatser som behövs för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Det handlar om hjälp att sköta hygien, att äta och att känna trygghet i sitt boende.</p> <p>Insatserna av servicekaraktär avses bland annat praktisk hjälp med hushållsgöromål såsom tvätt, städning, inköp och matdistribution.</p>	<p>Insatsen kan ges till barn och ungdomar från 17 år under begränsad tid under högst 6 månader.</p> <p>Insatsen kan ges mer varaktigt då personen har eget boende med eget hushåll.</p> <p>Ungdomar som har fyllt 18 år ska erlägga avgift som tas ut på samma sätt som gäller för ordinarie hemtjänst.</p>
2. Rätten till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL i form av stöd i assistentliknande form	<p>I vissa fall kan hemtjänst utföras av anhörig eller annan närstående person faller under biståndet ”stöd i assistentliknande form”. Insatsen beviljas under förutsättningar att det föreligger stora varaktiga omvårdnadsbehov.</p> <p>Stöd i assistentliknande form är en insats som kan beviljas utifrån SoL kap 4 § 1 till den som inte har rätt till personlig assistans enligt LSS eller ASS, men som ändå har ett särskilt behov av särskild kompetens, kontinuitet eller personlig omvårdnad. Denna insats saknar det uttalade kravet som finns för motsvarande insats enligt LSS, att omvårdnadsbehovet ska vara av grundläggande karaktär.</p> <p>Möjligheterna att välja personal är inte lika uttalad som när personlig assistans beviljas med stöd av LSS.</p> <p>Syftet är dock att kunna erbjuda den enskilde större inflytande över utförandet och den enskildes önskemål ska därför så långt det är möjligt tillgodoses.</p>	<p>Insatsen kan även ges till barn och ungdomar under 18 år under begränsad tid dock högst 6 månader.</p> <p>Ungdomar som har fyllt 18 år ska erlägga avgift som tas ut enligt regelsystemet för ordinarie hemtjänst.</p>
3. Rätten till bistånd enligt 4 kap § 1 SoL i form av boendestöd	<p>Boendestöd är en särskild form av hemtjänst riktad främst till personer som tillhör personkretsen. Det är ett verksamhetsbegrepp som avser stöd till personer i ordinärt boende. Boendestödet innehåller i likhet med hemtjänst uppgifter som kan vara både av servicekaraktär och av omvårdnadskaraktär. Stödet har en stark prägel av social rehabilitering. Personalen som förmedlar stödet har någon form av</p>	<p>Boendestöd kan beviljas ungdomar som har fyllt 18 år med eget hushåll. Insatsen ska vara begränsad under viss tid.</p> <p>Insatsen är avgiftsfri.</p>

	<p>kompetens inriktad mot målgruppen. Insatsen boendestöd syftar till att ge en ökad känsla av meningsfullhet och social gemenskap och att stärka den enskildes förutsättningar att klara sitt vardagsliv i form av boende, sysselsättning/arbete och fritid. Det handlar inte om ett stöd begränsat till den egna bostaden utan också om att få den enskilde att aktivt delta i samhället. Boendestödet kan variera utifrån den enskildes behov.</p>	
<p>4. Rätten till bistånd enligt 4 kap § 1 SoL i form av avlösning i hemmet</p>	<p>Avlösning i hemmet menas att en person tillfälligt övertar omvårdnaden från vårdnadshavare som en barnvaktsservice. Föräldrar med barn som har funktionsnedsättning behöver ofta hjälp med avlösning för att kunna genomföra aktiviteter som inte barnet med funktionsnedsättning deltar i eller för att koppla av och vila. Det kan också vara en förutsättning för att föräldrar ska kunna ägna sig åt syskon till barnet med funktionsnedsättning. Avlösning kan ges hela dygnet och under helger.</p>	<p>Avlösningen i hemmet ska utformas individuellt.</p>
<p>5. Rätten till bistånd enligt 4 kap § 1 SoL i form av ledsagning</p>	<p>Ledsagning syftar till att bryta den isolering som kan uppstå på grund av funktionsnedsättning och ger möjlighet för den enskilde att delta i samhällslivet och ha kontakter med andra. Behovet av hjälp vid enstaka tillfällen t ex läkarbesök, tandläkarbesök är inte skäl för att bevilja ledsagning. Personer som bor i gruppboende ska få behovet av ledsagning tillgodosett av boendets personal.</p>	<p>Beslut om ledsagning för barn och ungdomar gäller från 13 år och är tidsbegränsat. Beslutet omfattar högst 20 timmar i månaden.</p>
<p>6. Rätten till bistånd enligt 4 kap § 1 SoL, eller 3 kap 6 § SoL i form av kontaktperson</p>	<p>En kontaktpersons uppgift är att hjälpa den enskilde i personliga angelägenheter. Kontaktpersonen utses endast om ungdomen själv begär eller samtycker till det. En kontaktperson skall även underlätta för den enskilde att ordna utbildning, söka arbete och skaffa bostad. Kontaktpersonen skall också söka hjälpa den enskilde till en meningsfylld fritidssysselsättning. I utredningssituationen skall det tas hänsyn till hur den enskildes övriga kontaktnät ser ut, d v s behovet kan tillgodoses på annat sätt. Kontaktpersonen åtar sig ett uppdrag vars syfte har formulerats i utredningen i samband med beslutet.</p>	<p>Kontaktperson kan enbart erbjudas till personer som har fyllt 13 år. Kontaktpersonens uppdrag och omfattning ska tydligt framgå i beslutet. I beslutet ska omfattningen anges i vilken form av kategori och vilken nivå omkostnadsersättningen ska utgå. Ersättningen utgår enligt Sveriges kommuner och landstings (SKL) rekommendationer. Ersättningen omprövas årligen eftersom basbeloppet fastställs årligen av regeringen. Ersättningen kan</p>

	<p>En kontaktperson som mer överensstämmer med LSS med syfte att tillgodose behovet av vän/kompis. Kontaktpersonens uppgifter är att stödja den enskilde i att bryta isoleringen med att komma ut till olika samhälliga aktiviteter. Denna insats är begränsad till personer med funktionsnedsättning och som inte vill ha insatsen beviljad enligt LSS.</p>	<p>variera utifrån uppdragets omfattning t.ex. 10 tim/mån ,15 tim/mån, 20 tim/mån, 25 tim/mån och 30 tim/mån .</p> <p>Beslut om kontaktperson i form av vän/kompis regleras enligt SKL rekommendationer. Det ska tydligt framgå i beslutet antalet kontakter med den enskilde och under vilken tidsperiod t.ex. vecka/ månad.</p>
<p>7. Rätten till bistånd enligt 4 kap § 1 SoL i form av boende</p>	<p>I elevhemsboende för barn och ungdomar bor ett litet antal barn och ungdomar tillsammans. I bostaden för barn under 18 år ska det finnas personal dygnet runt. Boende för barn och ungdomar ska vara utformat så att det ger barnet goda möjligheter att behålla en bra kontakt med föräldrar och syskon under lov.</p> <p>För ungdomar som är i behov av boende med inriktning på psykiatrin. Boende ska vara utformat så att det ger ungdomen goda möjligheter att behålla en bra kontakt med föräldrar och syskon.</p>	<p>Insatsen kan för barn och ungdomar bli aktuell på grund av barnets skolsituation och val av gymnasieskola utanför hemkommunen.</p> <p>Insatsen kan ges till ungdomar över 18 år. Individutskottet fattar beslut om boende med stöd. När beslutet är fattat aktualiseras ärendet av boendesamordnaren för verkställighet.</p> <p>BUN fattar beslut om boende till och med den 31/12 det år den enskilde fyllt 20 år.</p> <p>Den enskilde svarar för boendekostnad och matkostnader och övriga kostnader som fritid och resor mm. Stödet som den enskilde erhåller från personalen är avgiftsfritt.</p>

	Om annat boende behövs på grund av att vårdnadshavaren brister i omsorg och barnet på sådant sätt att det finns påtagliga risker för barnets hälsa eller utveckling eller om barnet själv genom socialt nedbrytande beteende, missbruk eller brottslig verksamhet, utsätter sin hälsa för påtagliga risker har Socialnämnden för barn och unga skyldighet att ge stöd och skydd.	
8. Rätten till bistånd enligt 4 kap § 1 SoL i form av korttidsvistelse utanför hemmet	För att avlasta föräldrar till barn med funktionsnedsättning, som inte omfattas av LSS. För vissa barn och ungdomar kan denna insats vara nödvändig för att få kontakt med andra ungdomar. Korttidsvistelse kan ges av två skäl, dels för barnets behov av rekreation och stimulans, dels av föräldrarnas behov av avlastning. Detta kan ske i form av t ex lägervistelse, kontaktfamilj, helgverksamhet.	Korttidsvistelse utanför hemmet kan erbjudas barn och ungdomar med varaktig funktionsnedsättning som inte ingår i LSS personkrets. Insatsen är tidsbegränsad. Den enskilde ska erlagga måltidsersättning.

4. Allmänna principer enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ger de funktionshindrade, som omfattas av lagen, rätt att erhålla ett individuellt och sammanhållet stöd. LSS är en rättighetslag som tillkommit för personer som har stora funktionshinder. Personkretstillhörighet är avgörande för rätt till insats. Den som omfattas av LSS och är i behov av stöd från kommunen ska i första hand få aktuella insatser med stöd av denna lag.

Målet med LSS är att kompensera funktionsnedsättningen, dvs. det ska inte vara någon skillnad i levnadsvillkoren för människor med eller utan funktionsnedsättning. Barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska vidare ges möjlighet att skapa sig ett värdigt liv i gemenskap med andra. Insatserna ska utformas så att de stärker den enskildes möjlighet att leva ett självständigt och oberoende liv.

När det gäller barn och ungdomar funktionsnedsättning framgår särskilt att de ska ges förutsättningar för en god fysisk och psykisk utveckling, dvs. erhålla uppväxtvillkor som betraktas som goda för alla barn och ungdomar. Ungdomars behov av frigörelse och möjlighet till vuxenrelationer ska beaktas. Vidare framgår att ett av LSS mål är att föräldrar till barn med funktionsnedsättning ska kunna förvärvsarbeta och att de ska kunna ha aktiviteter utanför hemmet.

För att dessa mål ska kunna nås ska insatserna anpassas efter den enskildes behov, som kan variera över tid. Den enskilde ska ha ett direkt inflytande över planering, utformning och genomförande av insatserna. Kontinuitet, tillgänglighet, samordning och varaktighet ska karaktärisera LSS-insatserna.

För att få insatsen beviljad enligt LSS är förutsättningen att den enskilde tillhör lagens personkrets och har ett utrett behov av insats och att behovet faktiskt inte är tillgodosett på annat sätt. Beslut om insats kan endast meddelas om den enskilde eller dennes legale ställföreträdare har gjort ansökan om insats. Tidsbegränsade beslut kräver alltid en ny ansökan för fortsatt insats.

Av specialmotiveringen till 4 § LSS (1992/93:159 s 171) framgår: "En framställan om stöd och service från en person som tillhör lagens personkrets bör i första hand prövas enligt denna lag om det gäller en insats som regleras i lagen, eftersom detta i allmänhet får antas vara till fördel för den enskilde. I andra hand kan en framställan prövas enligt socialtjänstlagen. När en prövning av behovet av insatser enligt denna lag görs är det ofta nödvändigt att samtidigt pröva om det därutöver kan föreligga behov av (behövs insatser) enligt socialtjänstlagen.

4.1 Beslut att bevilja insats enligt LSS

Insatsen fattas när en person:

- ansöker om insatsen
- omfattas av LSS personkrets,
- har ett utrett behov av stöd från kommunen
- har ett behov som inte tillgodoses på annat sätt
- är i behov av någon av insatserna som regleras i 9 § LSS

Om en insats kan ges enligt såväl SoL som LSS ska den enskilde, om han förväntas omfattas av personkretsen i LSS, få hjälp att göra sin ansökan i enlighet med LSS. Finns redan beslut om insats enligt SoL ska den enskilde på samma sätt få hjälp att göra sin ansökan enligt LSS.

LSS inskränker inte rättigheter som en enskild person kan ha enligt annan lag. Lagen fungerar parallellt med exempelvis SoL och HSL. Handläggaren ska upplysa om detta samt om de skillnader som finns mellan SoL och LSS. Enligt LSS ska aktuella insatser hålla en hög kvalitet när det gäller kontinuitet, medbestämmande samt möjlighet till individuell utformning av insatsen. En annan skillnad är regler för avgifter.

Om personkretsutredningen tar lång tid kan beslut om insatser fattas enligt socialtjänstlagen.

Av 7 § LSS framgår att insatserna ska vara varaktiga och samordnade och att kontinuitet ska garanteras. Insatserna ska vara anpassade till den enskildes individuella behov och ha en hög grad av tillgänglighet. Insatserna ska utformas med inriktning på den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv och detta ska framgå i den enskildes genomförandeplan.

5. Personkretsbedömning enligt LSS

Alla personer med funktionsnedsättning omfattas inte av LSS. Därav namnet "lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade". Lagen omfattar tre olika personkretsar. Personkrets 1 och 2 fastställs genom diagnos, personkrets 3 utgår från behovet hos den enskilde oavsett vilken skada/sjukdom/funktionsnedsättning som orsakar behovet.

Beslut om personkretstillhörighet ska grundas på professionella utlåtande utfärdat av behörig person. Vid bedömning av personkrets tre ska utredningen tydligt visa funktionsnedsättningens konsekvenser i den dagliga livsföringen. För barn krävs det ofta utlåtande från förskolan eller pedagogisk utredning.

Specialistutlåtande ska vara aktuella och får normalt inte vara äldre än sex månader då personkretsen ska fastställas första gången.

Vid bedömning av små barn med funktionshinder är utgångspunkten den aktuella situationen. På grund av barnets låga ålder framgår kanske inte om funktionshindret är så stort att det orsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen. Alla barn i låg ålder har ju svårigheter att tala, äta själv, gå etc. Om det inte går att bedöma om barnet kommer att omfattas av LSS personkrets i framtiden uppfylls inte kravet på varaktighet. Det är i sådana fall viktigt att informera vårdnadshavaren om vikten av en ny LSS-ansökan längre fram.

I vissa fall, t.ex. vid allvarliga ryggmärksbråck, grav CP skada etc. torde man dock med stor säkerhet kunna säga att barnet kommer att få betydande svårigheter även på längre sikt. I sådana fall finns det ingen anledning att dröja med beslut om personkretstillhörighet.

I Socialstyrelsens allmänna råd 1994:1 sid 33 framgår att *Vikten av tidiga insatser ska inte underskattas och detta understryker starkt behovet att allsidiga och kvalificerade insatser till barn med omfattande funktionsnedsättning kommer till stånd.*

Personkretstillhörighet medför 10 extra kontaktdagar per år från föräldraförsäkringen. Beslut fattas av försäkringskassan.

Vid bedömning av personkrets 1 och 2, som är diagnosstyrda, ska det alltid finnas aktuell utredning och intyg, av därtill behörig person (legitimerad läkare), som styrker personkretstillhörigheten.

5.1 Personkrets 1 (1 § p1 LSS)

Om det är styrkt, genom intyg av därtill behörig person, att en person har utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd omfattas personen av personkrets 1 i LSS.

Vid bedömning av funktionsnedsättningens omfattning och konsekvenser ska psykologiska, sociala, pedagogiska och medicinska faktorer vägas samman.

Autism och autismliknande tillstånd är samlingsbegrepp för tidigt debuterande funktionsnedsättningar som nästan alltid innebär allvarliga psykiska funktionsnedsättningar under hela livet.

5.2 Personkrets 2 (1 § p 2 LSS)

Personkrets 2 utgörs av de personer som i vuxen ålder fått en hjärnskada med begåvningsmässigt funktionshinder som följd. Utredningen ska styrka hjärnskada och begåvningsmässigt funktionshinder. Personkrets 2 är i likhet med personkrets 1 diagnosstyrd.

Personkretstillhörighet ska styrkas genom utredningar av legitimerad psykolog och vid behov legitimerad läkare med specialkompetens.

Med vuxen ålder avses tid efter utvecklingsåren dvs. från cirka 16 år. Skador med begåvningsmässigt funktionshinder som följd, som inträffat före 16 års ålder placeras den enskilde i personkrets 1. Definitionen av begåvningsmässigt funktionshinder är densamma som i personkrets 1.

Utlösande faktorer ska vara sjukdomar av kroppslig art - tumörer, hjärnblödningar, inflammationer eller skador som föranletts av yttre våld, t.ex. trafikskador. Olika psykiska sjukdomstillstånd som också kan ge ett begåvningsmässigt funktionsnedsättning, t.ex. demens, räknas inte hit. Inte heller sjukdomar som är en följd av missbruk av beroendeframkallande medel, t.ex. Korsakovs syndrom. Dessa personer kan endast omfattas av LSS om de uppfyller kriterierna för personkrets 3.

5.3 Personkrets 3 (1 § p 3 LSS)

Personkrets 3 omfattar de personer som har varaktiga och omfattande fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande. I personkretsen återfinns barn, ungdomar och vuxna med långvariga habiliterings- och rehabiliteringsbehov.

Personkrets 3 är, till skillnad från personkrets 1 och 2, inte diagnosstyrd i den meningen att en viss diagnos alltid medför att personen omfattas av LSS. Bedömningen om en person omfattas av personkrets 3 handlar om betydande svårigheter i den dagliga livsföringen. Vad som orsakar svårigheterna är av underordnad betydelse.

Alla nedanstående förutsättningar ska vara uppfyllda samtidigt:

Funktionshindret, som kan vara såväl fysiskt som psykiskt, ska

- vara stort, varaktigt och inte orsakat av normalt åldrande
- förorsaka betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och
- föranleda ett omfattande behov av stöd eller service.

Ofta kan det vara svårt att bedöma förutsättningarna var för sig, eftersom de påverkar varandra. En person kan även ha stora svårigheter i ett avseende men klara sig normalt i ett annat.

5.4 Stort funktionshinder

Med funktionshinder avses den begränsning eller det hinder som gör att en människa inte kan utföra en aktivitet på det sätt eller i den omfattning som kan anses normalt. Funktionshindret ska vara stort vilket innebär att det ska inkräkta på viktiga livsområden som t.ex. i hemmet, på arbetet eller under fritiden samt förmågan att ta till sig information, att kommunicera, strukturera, organisera och förstå den egna vardagen eller sköta sin ekonomi.

En individ kan klara sig normalt i vissa avseenden men ändå ha stora svårigheter.

En till synes mindre allvarlig sjukdom eller skada kan innebära ett stort funktionshinder som förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen. Som exempel på sådant kan nämnas vissa medicinska funktionshinder, såsom tarmåkommor med täta tömningsträngningar, överaktiv urinblåsa eller vissa typer av hjärnskador som kan innebära obetydliga intellektuella störningar i vissa avseenden, men uttalade störningar i andra.

5.41 Betydande svårigheter

Att det stora funktionshindret förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen innebär att man inte kan klara sig utan hjälp i de fall funktionshindret inkräktar på viktiga livsområden.

Konsekvensen av att den enskilde har betydande svårigheter i sin dagliga livsföring innebär att den enskilde i allmänhet har ett dagligt eller så gott som dagligt behov av långvarigt eller upprepat stöd.

5.42 Varaktigt

Funktionshindret ska vara varaktigt, dvs. inte vara av tillfällig eller av övergående natur.

Bedömningen om ett funktionsnedsättning är varaktigt eller inte är ibland svår att göra. Av Socialstyrelsens allmänna råd (1994:1 sid.30) framgår: *”En bedömning av varaktighet görs då man avgör om personen tillhör personkretsen eller ej medan behovet av insats kan variera över tiden. De negativa konsekvenserna av funktionshindret hos exempelvis reumatiker, psykiskt funktionshindrade m.fl. kan växla över tiden. För en person i en sådan situation måste en bedömning göras om han, sett över en längre period och i ett helhetsperspektiv, har ett omfattande behov trots att behovet periodvis är mindre. För exempelvis en psykiskt långtidssjuk person eller för den som har multipel skleros (MS) kan sjukdomsbilden variera på kort sikt, men i ett livslångt perspektiv kan bedömningen bli att dessa personer har ett varaktigt behov med rätt till insatser enligt LSS. Ett behovs varaktighet kan vidare omprövas. Bestämmelse om att detta ska skrivas in i beslutet. Det är ett naturligt steg inte minst därför att de beviljade insatserna i sig kan påverka behovets varaktighet och omfattningen av framtida behov”.*

När man gör en utredning är det ibland svårt att bedöma hur ett funktionsnedsättning kommer att utvecklas, exempelvis hos ett barn med svår ADHD, en svårt cancersjuk person, en person med ett psykiskt funktionshinder. Ibland är gensvaret på en behandling snabb. En allvarlig funktionsnedsättning kan ett år senare ha blivit mindre allvarligt. Man får i svårbedömda fall utgå från den situation som föreligger vid utredningstillfället. Som framgår av Socialstyrelsens allmänna råd 1994:1 sid. 30 kan varaktigheten bedömas vid förnyad ansökan dvs. när beslutet om insats löper ut och ny ansökan föreligger.

5.43 Omfattande behov av stöd eller service

Omfattande behov av stöd eller service kan exempelvis bestå i behov av hjälp med toalettbesök, påklädning, matlagning, att skriva och läsa, kommunikation, förflyttning, sysselsättning. Omfattande behov kan innebära behov av en fungerande struktur, d.v.s. att tillsammans med brukaren finna lämpliga sätt att hantera vardagen. Behovet av insatser ska bedömas med beaktande av insatser från hela samhället, inte bara insatser enligt LSS. Begreppet "omfattande behov av stöd eller service" har både kvantitativa och kvalitativa aspekter. Detta innebär att den enskilde i allmänhet har ett dagligt behov av långvarigt eller upprepat stöd. Ibland kan det dock behövas återkommande insatser av så speciell art att de trots en mindre tidsåtgång är att betrakta som omfattande. En bedömning av en persons behov av stöd eller service måste alltid ske utifrån en sammanvägning av medicinska, sociala, psykologiska och pedagogiska faktorer. Många psykiskt funktionshindrade har ett omfattande behov av stöd och service.

För människor med flera funktionshinder måste den samlade effekten bedömas. Små men flera funktionshinder kan tillsammans förorsaka betydande svårigheter.

5.44 Viktiga begrepp att hålla isär:

Det förekommer att begreppet "omfattande stöd" förväxlas med "grundläggande hjälpbehov" som är en av förutsättningarna för insatsen personlig assistans. "Grundläggande hjälpbehov" gäller dock enbart insatsen personlig assistans och ska inte sammanblandas med begreppet "omfattande stöd" vid prövning av personkrets 3.

5.45 Familjehemsplacerade barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Barn och ungdomar med funktionsnedsättning som är familjehemsplacerade av Uppsala kommun i annan kommun kan ha rätt till LSS-insatser under sin familjehemsplacering. Ansökan görs av den enskildes vårdnadshavare till Uppsala kommun.

6. I lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ingår 10 insatser.

1. Rådgivning och annat personligt stöd (9 § p 1 LSS, handläggs av landstinget)
2. Personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader (9a § LSS, 9 § p 2 LSS)
3. Ledsagarservice (9 § p 3 LSS)
4. Kontaktperson (9 § p 4 LSS)
5. Avlösarservice (9 § p 5 LSS)
6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet (9 § p 6 LSS)
7. Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov (9 § p 7 LSS)
8. Boende familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar (9 § p 8 LSS)
9. Bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna (9 § p 9 LSS)
10. Daglig verksamhet (endast för personkrets 1 och 2). (9 § p 10 LSS)

Finns inte den sökta insatsen angiven i lagens specificerade insatser kan inte insatsen beviljas med stöd av LSS.

6.1 Nämndens riktlinjer för insatser enligt LSS

Lagrum	Beskrivning	Nämndens riktlinjer
<p>Råd och stöd enligt 9 § p 1 LSS</p> <p>Landstinget</p>	<p>Råd och stöd insatser är av övergripande karaktär och tillhör hälso- och sjukvården. Det rör sig om expertstöd där medicinska, psykologiska, pedagogiska och sociala aspekter beaktas. Insatserna har anknytning till habiliterings- och rehabiliteringsverksamheten. .</p> <p>Råd och stöd är ett <i>komplement till habilitering</i>, som syftar till att underlätta vardagen medan habilitering syftar till att främja utvecklingen av bästa möjliga funktionsförmåga. Habilitering ges enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och Råd och stöd enligt LSS.</p>	<p>Myndighetsfunktionen har skyldigheten att informera och upplysa om insatsen Råd- och stöd som utreds och beslutas av landstinget.</p>
<p>Biträdande av personligassistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader enligt 9 § p 2 LSS</p>	<p>För att få rätt till personlig assistans enligt LSS krävs att den enskilde har stort behov av denna insats för sina grundläggande och varaktiga behov. Med grundläggande behov avses sådana mycket personliga angelägenheter som personlig hygien, att inta måltider, att klä på och av sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om personens behov.</p> <p>Den som har rätt till personlig assistans för sina grundläggande behov har rätt att få hela hjälpbehovet tillgodosett genom denna insats.</p> <p>Personlig assistans till barn</p> <p>Bedömning av barns rätt till personlig assistans sker dels enligt samma kriterier som för vuxna med funktionshinder. Det vill säga att barnet ska ha grundläggande behov av hjälp. Personlig assistans kan vara av grundläggande betydelse för barn som har</p>	<p>Förutsättningen för att enskild ska få personlig assistans är att de grundläggande behov är stora och varaktiga.</p> <p>Bedömningen ska alltid göras med hänsyn till normalt föräldrabete (föräldrans ansvar) och barnets ålder.</p> <p>Rätt till personlig assistans är inte åldersrelaterad.</p> <p>Utformningen av assistentstödet ska ske med inflytande från den enskilde och rätt att välja vem som ska utföra insatsen. Assistentutföraren ska ha tillstånd från Socialstyrelsen.</p> <p>Vid bedömningen ska alltid hänsyn tas till normalt</p>

	<p>omfattande omvårdnadsbehov under hela dygnet eller stor del av dygnet och som på grund av t.ex. hjärnskada, genetisk skada eller sjukdom har flera funktionshinder samtidigt. Sådana funktionshinder kan utgöras av kombinationer av t.ex. rörelsehinder, utvecklingsstörning, synskada, hörselskada, epilepsi, andningsproblem, hjärtsjukdom eller extrem infektionskänslighet.</p> <p><u>Vårdbidrag</u> Vårdbidrag är en statlig ersättning för förälders merarbete för särskild tillsyn för vård och för de merkostnader som orsakas av barnets sjukdom eller funktionshinder.</p> <p>En förälder som har vårdbidrag och ansöker om personlig assistans kan inte nekas insatsen med hänvisning till att vårdbidrag är beviljat. Rätten till assistans går före vårdbidraget så att det är vårdbidraget som reduceras när insatsen personlig assistans beviljas.</p> <p>Särskilda skäl för personlig assistans under vistelse i förskola, skola och daglig verksamhet <i>Assistansersättning enligt ASS</i> kan lämnas (försäkringskassan beslutar) då särskilda skäl föreligger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • i situationer där den enskildes funktionshinder skapar särskilda svårigheter att kommunicera med andra än sin eller sina personliga assistenter, • där det med hänsyn till den funktionshindrade personens hälsotillstånd är viktigt att den personliga assistenten finns till hands, • i situationer där funktionshindret gör det särskilt angeläget att den assistansberättigade har ett starkt begränsat antal personer knuta till sig, • om funktionshindret är sådant eller kombinationen av 	<p>föräldrarbete (föräldraansvar) utifrån barnets ålder.</p> <p>Vid ansökan om personlig assistans ska den enskilde informeras om att vårdbidraget ofta reduceras som en följd av insatsen personlig assistans.</p> <p>För person som redan är beviljad personlig med stöd av ASS och har behov av tillfällig utökning för att genomföra en resa ska behovet i första hand tillgodoses genom omfördelning inom ramen av beviljad tid.</p>
--	--	---

	<p>funktionshinder sådan att den funktionshindrade behöver tillgång till någon person med ingående kunskap om den funktionshindrade situation.</p> <p>Personlig assistans enligt LSS <u>lämnas inte av kommunen</u> för tid då person med funktionsnedsättning vistas i förskola, skola, daglig verksamhet eller vistas på sjukhus. I dessa fall är det utföraren av insatsen som svarar för att det finns tillräckligt med personal för att genomföra verksamheten.</p>	
	<p>Ersättning för ordinarie personlig assistent i samband med sjukdom</p> <p>Assistansanordnaren får assistansersättning (ASS) från Försäkringskassan under sjuklöneperioden motsvarande den tid som den ordinarie assistenten skulle ha arbetat.</p> <p>Assistansanordnaren kan genom fullmakt från assistentberättigade uppdra åt någon annan att söka om insatsen enligt 9 § p 2 LSS och begära ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för personlig assistans vid ordinarie assistents sjukdom och att ersättningen ska utbetalas till assistansanordnaren.</p>	<p>Myndighetsfunktionen beslutar om sjuklöneersättning mot fullmakt för assistansanordnaren. Ersättning avser den faktiska lönekostnaden med avräkning för första karensdagen.</p> <p>Tillstånd från Socialstyrelsen ska inlämnas vid ansökan om ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för personlig assistans.</p>
<p>Ledsagarservice enligt 9 § 3 p LSS</p>	<p>Insatsen ledsagarservice syftar till att en person med funktionsnedsättning ska kunna leva som andra och delta i samhällets gemenskap. Ledsagarservice är en insats knuten till aktiviteter utanför hemmet. Insatsen ska ge möjlighet att delta i fritidsaktiviteter, kulturlivet och kunna besöka vänner. Vid behov inkluderar ledsagarservice hjälp med förflyttning, på- och avklädning, hjälp vid toalettbesök och vid måltider. Om den enskilde har personlig assistans enligt LSS eller ASS ska insatsen ledsagarservice ingå i den insatsen.</p> <p>Ledsagarservice för barn och ungdomar ska utgå från det behov som är utöver vad som är normalt.</p> <p><i>Ledsagare vid semesterresor</i></p>	<p>I beslutsunderlaget ska det tydligt framgå i vilka situationer den enskilde har behov av ledsagarservice. Av beslutet ska även framgå antalet beviljade timmar per månad samt per kvartal om den enskilde önskar att kunna använda ledsagartimmarna flexibelt under en avräkningsperiod om högst tre månader.</p> <p>Ledsagartimmar ska i första hand användas i den enskildes närområde (Uppsala med angränsande län). Om beviljade timmar ska användas utanför närområdet krävs särskild prövning.</p>

	<p>Enligt Kammarrätternas praxis föreligger inte någon generell rätt att göra en utlandsresa. Däremot kan det finnas särskilda skäl utifrån den enskildes behov att någon gång kunna göra en utlandsresa på samma sätt som personer utan funktionsnedsättning kan göra.</p>	
<p>Kontaktperson enligt 9 § 4 p LSS</p>	<p>Kontaktperson är ett personligt stöd för personer med funktionsnedsättning med uppgiften att underlätta ett självständigt liv i samhället. Syftet är att tillgodose behovet av en vän/kompis och bryta social isolering och hjälp till kultur- och fritidsaktiviteter. Insatsen ska inte ersätta redan förekommande aktiviteter eller gemenskap med anhöriga.</p> <p>Möjligheten att få kontaktperson finns även reglerad i socialtjänstlagen. Det är upp till den enskilde, som tillhör personkretsen och har ett utrett behov av insatsen att själv avgöra om ansökan ska göras med stöd av LSS eller SoL.</p> <p>Av SKL:s rekommendationer för kontaktperson enligt LSS har arvode och omkostnadsarvode beräknat insatsen utifrån 20 timmar per månad. Uppdraget omfattar såväl telefonkontakt som gemensamma träffar.</p>	<p>Kontaktperson kan beviljas den som har fyllt 13 år.</p> <p>Av beslutsunderlaget ska uppdragets omfattning tydligt framgå för att arvode och omkostnader ska kunna fastställas i enlighet med Sveriges kommuner och Landstings (SKL) rekommendationer.</p> <p>Uppdraget kontaktperson omfattar två kontakter i veckan varav en kontakt omfattar en gemensam aktivitet.</p>
<p>Avlösarservice i hemmet enligt 9 § p 5 LSS</p>	<p>Avlösarservice innebär att en person tillfälligt övertar omvårdnaden om barnet från föräldrar eller annan närstående. Insatsen ska utföras i den enskildes hem eller i direkt närhet av hemmet.</p> <p>Avlösarservice ska kunna ges både som regelbunden insats och vid oförutsedda situationer. Bedömningen ska göras utifrån individuella behov och syftar till att ge föräldrar/vårdnadshavare avlastning. (Om den enskilde är i behov av stöd för att klara egna utflykter/aktiviteter kan insatsen ledsagareservice vara aktuell.)</p>	<p>Insatsen att få avlösarservice i hemmet först och främst riktad till yngre barn med funktionsnedsättning. Stor hänsyn ska tas till den enskildes behov av flexibel utformning av insatsen.</p>

	<p>Föräldrar till barn med funktionsnedsättning kan behöva avlösning för att kunna genomföra egna aktiviteter utanför hemmet. Avlösning kan även vara en förutsättning för att föräldrarna ska kunna ägna sig åt det funktionshindrade barnets syskon. Familjehemsföräldrar kan också ha rätt till avlösarservice.</p> <p>Familj med barn med funktionsnedsättning som beviljats avlösarservice kan efter särskild prövning meddelas avlösarservice (SoL) för syskon till det funktionshindrade barnet av myndighetsenhetens biståndshandläggare om man i övrigt inte är aktuell inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg.</p>	
<p>Korttidsvistelse utanför hemmet enligt 9 § p 6</p>	<p>Korttidsvistelse innebär att en person med funktionsnedsättning tillfälligt visast i ett korttidshem, stödfamilj, helgverksamhet eller lägerverksamhet.</p> <p>Insatsen kan fungera både som en regelbunden insats och vid enstaka tillfällen.</p> <p>Korttidsvistelse utgör ofta en betydelsefull del i den enskildes strävan att så småningom, med stöd, skapa sig ett eget självständigare liv.</p> <p>Insatsen kan även beviljas för barn med funktionsnedsättning som visats i familjehem.</p> <p>Vid utformningen av insatsen ska stor vikt läggas vid den enskildes och de anhörigas önskemål.</p> <p>Nämnden svarar för och bekostar hela korttidsvistelsen. Den enskilde svarar själv för matkostnaden och övriga kostnader som</p>	<p>När föräldrar/vårdnadshavare ansöker om korttidsvistelse ska information ges om att övriga beviljade insatser kommer att beaktas och eventuellt omprövas utifrån en helhetsbedömning av hela behovets omfattning.</p> <p>I samband med att insatsen korttidsvistelse är aktuell är det väsentligt att under utredningstiden ge den enskilde möjlighet att tillsammans med kommunens boendesamordnare besöka lämpligt korttidshem, för att få en uppfattning om insatsen och för att kunna förbereda sig för att lämna barnet i annans vård.</p> <p>Beslut och bedömning av insatsen korttidsvistelse ska göras utifrån de anhörigas behov av avlastning och barnet/den unges behov av miljöombyte och rekreation. Beslut fattas utifrån behovets</p>

	<p>ingår i normal livsföring som exempel resor till och från korttidsvistelsen.</p> <p>Försäkringskassan gör alltid en omprövning av beslut om personlig assistent och beslutet om vårdbidrag när den enskilde meddelas beslut om avlastning i form av korttidsvistelse. Detta för att undvika dubbel kompensation för samma behov.</p>	<p>omfattning.</p> <p>Nämndens boendesamordnare anvisar i samråd med den enskilde lämplig plats på korttidshem.</p> <p>Om sökanden avvisar skäligt erbjudande ska detta tydligt dokumenteras tillsammans med skälen för detta. I sådant fall ska biståndshandläggaren ta kontakt med sökanden för att utreda huruvida insatsen ska omprövas.</p> <p>Avgift tas ut för matkostnad och fritidskostnader i samband med korttidsvistelse. Den enskilde ansvarar för sina resor till och från korttidsvistelsen.</p>
<p>Korttidstillsyn för skolungdomar över 12 år enligt 9 § p 7 LSS</p>	<p>Skolbarnsomsorg gäller alla barn till och med 12 års ålder (ej fyllt 13) som går i skolan. Barn och ungdomar med funktionsnedsättning kan även fortsättningsvis behöva en trygg situation och tillsyn före och/efter skoldagen samt under skollov och ferier.</p> <p>För barn och ungdomar som bor i bostad med särskild service ska fritidsverksamhet ingå i insatsen och ska tillgodoses av boendet.</p>	<p>Från höstterminen (1 augusti) det år som barnet fyller 13 år ska den enskilde ansöka om korttidstillsyn enligt LSS för att få insatsen. Matkostnad (mellanmål) tas ut med 100 kr per månad.</p>
<p>Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och unga enligt 9 § o 8 LSS</p>	<p>Familjehem</p> <p>Med familjehem avses här en frivilligt vald boendeform. För mindre barn med stora funktionsnedsättningar som på grund av funktionsnedsättningen inte kan bo kvar hos sina föräldrar trots övriga insatser enligt LSS kan familjehem vara en aktuell insats..</p>	<p>Insatsen får endast beviljas på grund av för tung påfrestning på familjen på grund av barnets funktionsnedsättning och då övriga insatser inte är tillräckliga.</p> <p>Insatsen familjehem med stöd av LSS kan aldrig bli aktuell för barn om bor tillsammans med föräldrar som brister i föräldraförmåga och inte på</p>

		<p>ett ansvarsfullt sätt kan sörja för sitt barns välmåga. Detta är en fråga som ska prövas av socialtjänstens individ och familjeomsorg.</p>
	<p>Bostad med särskild service för barn och unga Boende med särskild service för barn och ungdom är en insats som riktar sig till de barn som har ett speciellt behov av stöd. Det är i första hand ett stort omvårdnadsbehov som gör att denna insats kan bli aktuell. Insatsen är avsedd för barn som trots olika stödinsatser och bostadsanpassning inte kan bo hos sina föräldrar.</p> <p>Barn och ungdomar i behov av bostad med särskild service bör i princip kunna vara i alla åldrar upp till dess att deras skolgång inom det allmänna skolväsendet upphör. Boendet ska erbjuda barn och ungdomar en god uppväxtmiljö.</p> <p>I bostaden för barn under 18 år ska det finnas personal dygnet runt. Boende för barn och ungdomar ska vara utformat så att det ger barnet goda möjligheter att behålla en bra kontakt med föräldrar och syskon.</p> <p>Om annat boende behövs på grund av att vårdnadshavaren brister i omsorg och barnet på sådant sätt att det finns påtagliga risker för barnets hälsa eller utveckling eller om barnet själv genom socialt nedbrytande beteende, missbruk eller brottslig verksamhet, utsätter sin hälsa för påtagliga risker har Socialnämnden för barn och unga skyldighet att ge stöd och skydd.</p> <p>Inför en planerad utskrivning från hem för vård eller boende (HVB) kan det för barn och ungdomar med funktionsnedsättning bli aktuellt med insats med stöd av LSS.</p>	<p>Bostad med särskild service för barn ska vara utformat så att det ger barnet goda möjligheter att behålla en bra kontakt med föräldrar, vårdnadshavare och syskon. Detta ska särskilt beaktas i genomförandeplanen.</p> <p>Insatsen är en frivilligt vald boendeform för barn och unga med omfattande funktionsnedsättning och kan endast beviljas om den enskilde begär det.</p> <p>Den enskilde kan erbjudas insatsen till dess skolgången upphör i det allmänna skolväsendet (till och med gymnasieskolan),</p> <p>Den enskildes intresseanmälan om bostad med särskild service är ett led i planeringen av målgruppens behov av egen bostad och när i tiden det kan vara aktuellt. Intresseanmälan ska följas upp en gång om året för att få tydliggjort när den enskilde har ett aktuellt behov och vill ansöka om bostad med särskild service.</p> <p>I samband med beslut om insats fattas även beslut om storleken på den summa som vårdnadshavaren ska bidra med till kommunens kostnader för omvårdnaden för barn/ungdomar under 18 år enligt 20 § LSS.</p>

	<p>För att förbereda den enskilde och dennes familj för en flytt till egen bostad krävs ofta en noggrann föreberedelse. Ett led i denna process är att biståndshandläggaren vid den årliga uppföljningen av pågående insatser tar upp frågan om dennes önskemål om boende och när det kan bli aktuellt att flytta. I detta sammanhang ska den enskilde få information och hjälp att göra en intresseanmälan om boende som ett led i nämndens planeringsunderlag.</p> <p>Insatsen bostad med särskild service för barn och ungdomar kan också bli aktuell på grund av barnets skolsituation”. Då den unge väljer gymnasieskola utanför hemkommunen.</p>	<p>Den enskilde erlägger matavgift från nästkommande månad då den har fyllt 18 år. Hyra erläggs från 1 juli det år den enskilde fyller 19 år.</p>
<p>Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna enligt 9 § p 9 LSS</p>	<p>En bostad enligt LSS kan vara utformad på tre olika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gruppboendestad - Serviceboendestad - Annan särskilt anpassad bostad <p>I insatserna bostad med särskild service och serviceboendestad ingår omvårdnad, kultur- och fritidsaktiviteter som en del av verksamheten. I insatsen gruppboendestad ska det finnas fast personal knuten till själva gruppboendestaden.</p> <p>För samtliga boendeformer gäller att bostaden ska vara fullvärdig, att den är den enskildes privata och permanenta hem.</p> <p><i>Gruppboendestaden</i> beskrivs i lagens förarbeten som ett litet antal lägenheter som är grupperade kring gemensamma utrymmen, där service och omvårdnad kan ges alla tider på dygnet. Antalet boende i en gruppboendestad bör vara begränsat. Enligt socialstyrelsens mening bör det i regel endast vara tre till fem personer som bor i bostaden. Ytterligare någon boende bör kunna accepteras men endast under förutsättning att samtliga</p>	<p>Ansökan om bostad med särskild service för vuxna ska göras då den enskilde har <i>ett aktuellt</i> behov av insatsen och är beredd att acceptera ett erbjudande av lämplig bostad.</p> <p>I samband med utredningen av en ungdoms ansökan om bostad med särskild service för vuxna ska utredaren alltid kontakta kontorets boendesamordnare som i sin tur har kontakter med kontoret för hälsa vård och omsorg (HVK) boendesamordnare.</p> <p>Innan beslut fattas om vuxenboende ska chefen för HVK:s myndighetsenhet alltid kontaktas och lämna synpunkter på föreslagen insats med hänvisning till att ärendet snart kommer att övergå till nämnden för hälsa och omsorg (NHO).</p> <p>Individutskottet fattar beslut om bostad med särskild service. När beslutet är fattat aktualiseras</p>

	<p>personer som bor i gruppboendestaden tillförsäkras goda levnadsvillkor.</p> <p><i>Annan särskild anpassad bostad</i> är en lägenhet i det normala bostadsbeståndet som är anpassad utifrån den enskildes funktionsnedsättning. I denna insats ingår inte omvårdnad, annan service och kultur- och fritidsaktiviteter. Behövligt stöd och service, dvs. ledsagarservice, hjälp i hemmet och personlig assistans, ges inom ramen för Sol, LSS och ASS.</p> <p>Det är nämnden för hälsa och omsorg (NHO) som svarar för bostad med särskild service för vuxna. För personer mellan 18-20 som meddelats beslut om bostad med särskild service för vuxna vilar kostnadsansvaret på barn och ungdomsnämnden. För att kommunen ska klara åtagandet att meddela fullvärdiga bostäder till personer med stora funktionsnedsättningar krävs ett tydligare planeringsunderlag från BUN:s myndighetsenhet som tidigt möter dessa ungdomar och deras familjer. Ungdomar med omfattande funktionsnedsättningar är kända inom BUN:s myndighetsenhet och har pågående stödinsatser enligt LSS. I samband med den årliga uppföljningen av insatserna och av den individuella planen ska frågan om framtida önskemål om boende tas upp. Detta för att kommunen (BUN och NHO) ska få bästa möjliga planeringsunderlag utifrån den enskildes behov och önskemål. Den enskilde ska kunna göra en intresseanmälan om önskad boendeform och när man vill ha insatsen tillgodosedd.</p>	<p>ärendet av boendesamordnaren för verkställighet.</p> <p>BUN fattar beslut om bostad med särskild service för vuxna till och med den 31/12 det år den enskilde fyllt 20 år.</p> <p>I bostad med särskild service för vuxna svarar den enskilde för boendekostnad och matkostnader och övriga kostnader som fritid och resor mm. Stödet som den enskilde erhåller från personalen är avgiftsfritt.</p>
<p>Daglig verksamhet enligt 9 § p 10</p>	<p>Den som omfattas av LSS personkrets 1 eller 2 och är i yrkesverksam ålder, saknar förvärvsarbete och fullgjort sin skolgång (gymnasiesärskola) har rätt till daglig verksamhet. Verksamheten ska erbjuda den enskilde stimulans, utveckling och gemenskap. Genom möjligheten till eget val är det enskilde som väljer vem som ska utföra insatsen daglig verksamhet.</p>	<p>Insatsen ska beviljas personer tillhörande personkrets 1 och 2 i yrkesverksam ålder, dvs. efter avslutad gymnasiesärskola under förutsättning att den enskilde inte kan få arbete/ sysselsättning i öppna former.</p>

	<p>I insatsen daglig verksamhet enligt LSS ingår omvårdnad.</p> <p>Praktikplatser inom daglig verksamhet (prao) ansvarar gymnasiesärskolan för.</p> <p>Unga vuxna med funktionsnedsättning som bl.a. ingår i LSS personkrets 3 kan erhålla stöd genom Jobbcenter. Undantagna är personer tillhörande personkrets 1 och 2 som har rätt till daglig verksamhet.</p>	<p>Den enskilde svarar själv för reskostnaden till och från den dagliga verksamheten. Den enskilde svarar även för sin lunchkostnad i samband med insatsen.</p>
--	---	---

7. Anvisningar för beslut och uppföljning

7.1 Beslut om insats

Beslut om insats ska normalt följas upp och omprövas minst en gång per år eller så ofta det föreligger behov av detta. När det gäller barn och ungdomar med livslång funktionsnedsättning kan det upplevas som besvärande att årligen få beslutad insats omprövad såvida behovet inte förändrats. Samtliga beslut ska obligatoriskt omprövas under barnets utvecklingsperioder nämligen

1. när barnet fyllt 6 år,
2. när barnet fyllt 13 år
3. när barnet fyllt 16 år
4. när den unge fyller 18 år
5. när den unge fyller 20 år

Samtliga beslut ska följas upp varje år och omprövas vid behov av förändring.

7.2 Uppföljning

Myndighetsenheten svarar för att beslutad insats följs upp i nära samarbete med sökanden och utföraren av insatser.

Första gången enskild beviljas insats ska insatsen följas upp senast tre månader från att insatsen verkställdes. Därefter följs beslutet upp minst en gång per år eller vid ändrat behov.

Myndighetsenheten ska även noga följa att beslutad insats enligt SoL och LSS blir verkställd senast inom tre månader från dagen för beslut. Om utföraren signalerar att insatsen inte kan verkställas på grund av att den enskilde avböjt skäligt erbjudande eller har så specifika krav att det inte är möjligt att tillgodose detta ska myndigheten kontakta den enskilde och ompröva insatsen. Den individuella planen enligt 10 § LSS ska följas upp minst en gång per år eller så ofta behov av detta föreligger.

Samordnad individuell plan (SIP) är en planering, ansvarsfördelning och en samordning av den enskildes insatser. Planeringen ska ses som en process. Uppföljning och utvärdering ska göras inför varje nytt steg, alla medverkande parter bär ett lika stort ansvar och ska alltid delta.

Intresseanmälan om bostad med särskild service ska följas upp minst en gång per år för att utgöra ett användbart planeringsunderlag i samband med utbyggnad och upphandling av insatsen bostad med särskild service.